DE INTERPOLATIONIBUS

EURIPIDEAE IPHIGENIAE IN AULIDE

DISSERTATIONIS PARS PRIOR

PRAEMISSA VITIS

XVII. AA. LL. MAGISTR. ET PHILOS. DOCTORUM

RECTORE MAGNIFICO

D. LUDOVICO DE PFORDTEN

POTENTISS. REG. SAX. A CONSIL. AUL. PANDECT. PROF. P. O.

PROCANCELLARIO

GODOFREDO HERMANNO

TH. IUR. U. PHILOS. D. PHILOL. PROF. P. O. ORD. SAX. VIRT. CIV. ET GRAEC. SERVAT. CENTURIONE. S. STANISLAI CLASS. II. ET BORUSS. BENE MERIT. EQUITE UNIV. ET ORD. PHILOS. SENIORE CET.

DECANO

GUSTAVO HARTENSTEINIO

PHILOSOPHIAE THEORETICAE PROF. P. O. CET.

A. MDCCCXLVI. ET MDCCCXLVII.

CREATORUM.

LIPSIAE
EX OFFICINA STARITZII, TYPOGR. UNIVERSIT.

1847

Interpolatam esse Euripidis Iphigeniam in Aulide hodie satis inter doctos constat. Atque de ultima scena, quam R. Porsonus damnavit, deque parodi parte posteriore, quam non esse ab Euripide scriptam ego monstravi, omnes harum rerum periti consentiunt: de ceteris autem interpolationibus fere alii aliter statuunt. Ego ipse, quum ante hos septemdecim annos illam tragoediam ederem, non pauca patientius tuli quam debebam. Et sane proclive est errare in hoc genere, quum neque Euripides brevitatis valde studiosus fuerit, neque interpolator se ita aut linguae aut metri ignarum praebuerit, ut ubique additamenta eius, quorum in multis ille ipsum imitatus Euripidem est, facile possint a genuinis distingui. Quod si ad poesin quoque aliqua indoles in eo fuisset, difficilius etiam cognosceretur. Illud recte iam olim coniecisse videor, quae genuina habemus huius tragoediae, servata fuisse uno illo in codice, quem possidebat interpolator fine truncatum: sed addere debebam, codicem illum non solum ultimo folio destitutum, verum etiam aliis in partibus lacerum et situ corruptum fuisse. Eo in libro homo ille explebat quae mucore exesa erant, quaeque deesse vel videbat vel opinabatur, in marginibus adscribebat inserto etiam alicubi integro quod perierat folio: quo in negotio sibi placens totam paullatim fabulam pro suo iudicio captuque perpolivit. Absoluto opere iterum codex ille, aut descriptum ex eo exemplar aliquamdiu neglectum iacuisse lacunae quaedam produnt et in parodo extrema versuum laesis marginibus perdita. Aperta res eo est quod quibusdam in locis, ubi expungere Euripidis versus oblitus erat interpolator, eadem et ipsius et Euripidis verbis dicta inveniuntur. Quod si quis hanc condicionem codicis, ex quo nostri libri manarunt, respicere non obliviscetur, non parcet quidem imperito interpolatori, sed tamen ne putabit

quidem mortuo medicinam adhiberi, si etiam in iis, quae vel verbis vel sententia Euripide maxime indigna sunt, reliquiae investigentur eorum, quae ineptis fuerunt absurdisve restituendae evanidae vel laceratae scripturae conatibus depravata. Magnae enim levitatis est, quidquid displiceat prius totum abiicere, quam accurata exploratione compertum sit, nihil inesse, quod aut debeat aut possit pro genuino haberi. Atque esto ut quis in hoc genere erret, numquid aliud faciet, quam quod et pictoribus et statuariis concedimus, facientesque laudamus, ut antiqua artis opera vetustate laesa et mutilata probabiliter in integrum restituere laborent?

Sed convertam me ad ipsam tragoediam. Eius ut finis in vetusto illo codice interierat, ita etiam initium laceratum fuit: maxime enim extrema librorum atteruntur: ac prima duo folia, quorum in uno prologus, in altero anapaesti scripti fuerant, quum avulsa inverso ordine adiacerent vel adglutinata essent, exordium visum est anapaestis factum esse. Quod quoniam repugnat consuetudini Euripidis, alii doctorum anapaestos, alii iambos arbitrati sunt suppositos esse. Recte vero perspexit I. A. Hartungus neque ab anapaestis incepisse fabulam, nec prologo caruisse, sed prologum perperam mediis esse anapaestis insertum. Eum legerat Aristoteles: nec verum est quod E. Müllerus in diurnis Darmstadiensibus a. 1838. p. 181. dixit, nullum exstare Euripidis prologum, in quo non statim initio is qui loquatur indicet qui sit. Coarguunt eum prologi Orestis, Phoenissarum, Medeae, Heraclidarum, Helenae, Electrae. Quin in Alcestide omnino non nominat se qui prologum agit Apollo. Cognoscebant enim ipso adspectu spectatores. In Iphigenia igitur quis non statim et regem esse, qui prodiret, vidisset, qui rex autem esset intellexisset, quum v. 2. Clytaemnestram uxorem suam esse dicit? Eo tamen non efficitur ut omnia sint pro genuinis habenda. Sunt enim quaedam valde suspecta, et primo quidem v. 65. (numeris utor meae editionis) *Ἕλλην᾽ ὁμοίως βάρβαρόν θ᾽ ὅπλων μέτα*, quae verba nisi omnia, saltem *ὅπλων μέτα*, inutile sunt additamentum. Deinde qui statim sequuntur versus,

> *ἐπεὶ δ᾽ ἐπιστώθησαν, εὖ δέ πως γέρων*
> *ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνῇ φρενί,*
> *δίδωσ᾽ ἑλέσθαι θυγατρὶ μνηστήρων ἕνα,*
> *ὅτου πνοαὶ φέροιεν Ἀφροδίτης φίλαι,*

neque desiderarentur, si abessent, neque elegantes sunt. Et *πυκνῇ φρενὶ* Homeri potius, quam tragicorum videtur esse, etsi *πυκινοὶ* prudentes dicti sunt ab Sophocle in Philocteta v. 847. Plane ineptum autem est

φίλαι, pro quo si, uti debet, *ὅποι* scribitur, *φρένα* vel *νόον* poni oportebat. Omissis his versibus patet recte adiungi potuisse,

> *ἡ δ᾽ εἵλεθ᾽, ὅς σφε μήποτ᾽ ὤφελεν λαβεῖν,*
> *Μενέλαον.*

Sic haec bene emendavit vir doctus, qui Cantabrigiae hanc tragoediam a. 1840 edidit. Commemorabo enim hac data opportunitate omnia, quae hodie aliter in mea editione scripta vellem. Mox v. 77. qui multis est coniecturis tentatus, ego quidem requiram *ὁ δὲ καθ᾽ Ἑλλάδ᾽ οἰστρήσας πόθῳ.* Comparari potest Menandri in Leucadia fr. 1. *οἰστρῶντι πόθῳ.* Versum 83. recte, sed falsis de caussis damnasse videtur Hartungus: nihil enim nisi adiectum *πολλοῖς* indicat molesta esse haec verba, *ἵπποις τε πολλοῖς ἅρμασίν τ᾽ ἠσκημένοι.* Ultimos vero prologi versus idem recte statuit ab interpolatore compositos esse, postquam ille inter anapaestos locum prologo assignaverat. Non debebat autem ferre *ἃ δ᾽ οὐ καλῶς ἔγνων τότ᾽, αὖθις μεταγράφω καλῶς πάλιν*, in quibus nimis ineptum est illud *καλῶς πάλιν.* Indicium interpolationis praebent codices, in quibus non *κατ᾽ εὐφρόνης σκιάν*, sed *κατ᾽ εὐφρόνην* scriptum est. Quod si interpolatorem in refingendo fine prologi iis quae Euripides scripserat usum putabimus, ea his fere verbis dicta fuisse videbantur:

> *ἃ δ᾽ οὐ καλῶς*
> *ἔγνων τότ᾽, αὖθις μεταγράφω κατ᾽ εὐφρόνην*
> *ἐς τήνδε δέλτον, ἣν Κλυταιμνήστρᾳ λάθρᾳ*
> *πέμψω πρὸς Ἄργος· ἃ δὲ κέκευθεν ἐν πτυχαῖς,*
> *φράσω γέροντι, τὸν τάδ᾽ ἐκπονεῖν θέλω.*
> *πιστὸς γὰρ ἀλόχῳ τοῖς τ᾽ ἐμοῖς ἐστὶν δόμοις.*

Tum sequebantur anapaesti, quibus foras evocat rex senem.

In his quae de Sirio Pleiadibus vicino dicta sunt imperitissime, non Euripidi, sed scribae imputanda arbitror. Euripides, si quid video, scripserat,

> *Σείριος ἑξῆς τῆς ἑπταπόρου*
> *Πλειάδος ᾄσσων ἔτι μεσσήρης,*

conspici adhuc in medio coelo dicens Sirium, sequentem occidentes iam Vergilias. Rem accurate descripsit Boeckhius in libro qui est de tragicis Graecis p. 277.

His versibus quae respondere putabatur Agamemno, non huius, sed senis verba esse vidit editor Britannus, sed ille quum haec verba abiecit, *σιγαὶ δ᾽ ἀνέμων τόνδε κατ᾽ Εὔριπον ἔχουσιν· τί δὲ σὺ σκηνῆς*

εκτὸς ἀΐσσεις, Ἀγάμεμνον ἄναξ, illud recte monuit, tentorii mentionem, (temere sumpserat eam interpolator ex v. 187) non esse ab Euripide factam, cui Agamemno in aliqua domo urbis habitet, ut patet ex v. 1. 442. 869. sine caussa autem quum alia tum pluralem σιγὰς vituperavit, non cogitans quot ventos, tot ventorum silentia esse; ad ea vero non attendit, quae aperte absurda sunt. Nam multam adhuc noctem esse aves quidem nondum canentes testantur, non autem mare aut venti, quorum perpetuus est strepitus, maximeque in Euripo, quem et die septies et septies noctu agitari fluxu et refluxn credebant. Itaque, nisi forte οὔτε σκυλάκων pro οὔτε θαλάσσης scriptum fuit, sic procedebat senis oratio:

οὔκουν φθόγγος γέ τις ὀρνίθων·
ἔτι δ' ἡσυχία τήνδε κατ' Αὖλιν,
καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων.

Post v. 48. apertum est deesse aliquot versus, quibus et de priore epistola exposuerat Agamemno, et quid in altera scriptum indicaturus esset significaverat. Tum sequebantur qui a v. 115. sunt anapaesti, in quibus recte editor Britannus scripsit,

μὴ στέλλειν τὰν σὰν ἶνιν
πρὸς κολπώδη πτέρυγ' Εὐβοίας
Αὖλιν ἀκλύσταν,

deleto etiam cum codd. τὰς in versu qui sequitur. Senis deinceps verba sic erant scribenda:

καὶ πῶς Ἀχιλεὺς λέκτρων ἀπλακὼν
οὐ μέγα φυσῶν θυμὸν ἐπαρεῖ
σοὶ σῇ τ' ἀλόχῳ; τόδε δεινόν.

Ineptissime enim, sive interpolator is fuit, sive aliquis metri indoctus corrector, et γὰρ interposuit et illa adiecit, σήμαιν' ὅ τι φῄς. Eodem modo versus 151. ex praegressis verbis confectus est, quo eiecto scribendum:

ἢν γὰρ πομπαῖς ἀντήσῃς,
πάλιν ἐξόρμους σεῖε χαλινοὺς
ἐπὶ Κυκλώπων ἱεὶς θυμέλας.

Sequitur carmen chori, cuius in versibus 173 sqq. offenderam quidem ad crebros articulos, de quibus in praefatione p. XV. dixi, sed debebam illa vestigia longius persequi. Postea intellexi has quae constitutae erant strophas non solum iusto longiores esse, sed etiam prioris parte altera ordinem narrationis interrumpi. Vidit hoc etiam G. Dindorfius, qui in diurnis antiquariis a. 1839. p. 1051. praeter v. 162—168. 183—

189. cetera omnia interpolatori tribuit. Ego esse in illis quaedam video, quae purgata a sordibus neque indigna Euripide sint, et multo meliora, qaam ut ab interpolatore isto proficisci potuerint. Id patebit, si mirae perturbationis originem aperuero. Incipiam a v. 170. seqq. qui si scripti fuerunt post v. 187 — 189. recte procedet narratio:

> *ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας*
> *ὁπλοφόρους Δαναῶν θέλουσ'*
> *ἵππων τ' ὄχλον ἰδέσθαι,*
> *Ἀχαιῶν τε πλάτας ναυσιπόρους,*

et quae sequuntur. Distinxit Euripides ab Argivis Danais illos qui Argos Pelasgicum habitabant, Achaeos, de quibus Homerus, *Μυρμιδόνες δὲ καλεῦντο καὶ Ἕλληνες καὶ Ἀχαιοί.* At illa non sunt ferenda, *ἡμιθέων*, sumptum ex Iliad. XII. 23. et *τὸν ξανθὸν Μενέλαον Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν*, inertissimis languentia epithetis, aliaque ex aliis tragoediarum locis congesta, falsumque commentum *ἁμέτεροι πόσεις*, quum istae mulieres et ipsae v. 185. se virgines esse prodant, et v. 1493. *νεάνιδες* vocentur. Non minus inepta sunt in antistrophicis v. 196. *ὃν τέκε παῖς ὁ Ποσειδᾶνος* non addito nomine Nauplii, tum Homericum illud *ὄζος Ἄρηος* et *θαῦμα βροτοῖσι*, quae manifesto sunt versuum implendorum caussa adiecta. At, inquiat aliquis, ut ista corrigi possint, qui factum est, ut, si continuantur v. 162 — 168. 183 — 189. hoc stropharum par distraheretur, interponereturque ex aliis binis strophis antistropha, stropha ultimo loco reservata? Videtur hoc sic explicari posse, ut quum cetera ordine perscripta essent, altera antistropha in lacinia discerpti folii servata, quoniam antistropha prima et quae eam sequebatur stropha unam efficere stropham videbantur, eo loco insereretur, quo parem longitudine stropham praeberet. Confirmat hanc coniecturam primus utriusque harum stropharum versus. Nam quum recte cohaererent illa quae supra posui, translata antistropha illa in alienum locum, non poterat post *τὰς κλεινᾶς Ἀρεθούσας* inferri *Ἀχαιῶν τε πλάτας ναυσιπόρους.* Itaque necesse erat ut interponeretur hic versus, *Ἀτρειδᾶν* (nam *Ἀχαιῶν* error scribae videtur) *στρατιὰν ὡς κατιδοίμαν.* Iam vero etiam strophae opus erat inutilem versum addi, quod factum est his verbis, *κατεῖδον δὲ δύ' Αἴαντε συνέδρω.* Sequebatur tertium par stropharum, quod, quoniam scriptura paucis in verbis turbata erat, interpolator pro epodo habitum stultissima equorum descriptione oneravit. Ne longus sim in re aperta, ponam totum carmen, quale exclusis ineptiis ab Euripide profectum credi possit.

Ἔμολον ἀμφὶ παρακτίαν στρ. α'
ψάμαθον Αὐλίδος ἐναλίας
Εὐρίπου διὰ χευμάτων
κέλσασα, στενόπορθμον
Χαλκίδα πόλιν ἐμὰν προλιποῦσ',
ἀγχιάλων ὑδάτων τροφὸν
τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας·
πολύθυτον δὲ δι' ἄλσος Ἀρ- ἀντ. α'
τέμιδος ἤλυθον ὀρομένα,
φοινίσσουσα παρῇδ' ἐμὰν
αἰσχύνᾳ νεοθαλεῖ,
ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας
ὁπλοφόρους Δαναῶν θέλουσ'
ἵππων τ' ὄχλον ἐδέσθαι,
Ἀχαιῶν τε πλάτας ναυσιπόρους, στρ. β'
ἃς ἐπὶ Τροίαν Ἀγαμέμνων
στέλλει τιμωροὺς Ἑλένας,
Πάρις ὁ βουκόλος ἃν ἔλαβεν,
ὅτ' ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις
Ἥρᾳ Παλλάδι τ' ἔριν, ἔριν
μορφᾶς ἁ Κύπρις ἔσχεν·
τὸν Οἰλέως Τελαμῶνός τε γόνον ἀντ. β'
Πρωτεσίλαον τ' ἐπὶ θάκοις
πεσσῶν μορφαῖς ἡδομένους
πολυπλόκοις Παλαμήδεά τε,
τὸν ἀπὸ νησαίων τ' ὀρέων
Λαέρτα τόκον, ἅμα δὲ Νι-
ρέα, κάλλιστον Ἀχαιῶν·
τὸν ἰσάνεμόν τε ποδοῖν στρ. γ'
λαιψηροδρόμαν Ἀχιλῆ,
τὸν ἁ Θέτις τέκε καὶ Χείρων
ἐξεπόνασεν, ὃν εἶδον ἐπ' αἰγια-
λοῖς παρά τε κροκάλαισιν ἅμιλλαν ἔ-
χοντα δρόμου σὺν ὅπλοισι ποδοῖν περὶ νίκας
πρὸς τέτρωρον ἅρμα.
ὁ διφρηλάτας δ' ἐβοᾶτ' ἀντ. γ'
Εὔμηλος Φερητιάδας,

οὗ καλλίστους ἰδόμαν πώλους
πυρσότριχας, μονόχαλα δ' ὑπὸ σφυρὰ
ποικιλοδέρμονας, οἷς παρεπάλλετο
Πηλεΐδας σὺν ὅπλοισι παρ' ἄντυγα καὶ σύ-
ριγγας ἁρματείους.

Non opus erat ad haec, *ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις*, addi quod fama proditum constabat, ad Scamandri fontes convenisse deas, quas Paris iudicaret: v. Coluth. v. 70. Illud in oculos incurrit, his in strophis scriptorem cerni, qui poetae esse sciat non ponere inertem enumerationem nominum, sed agentes aliquid et quasi vivos describere. Immane quantum distat ab hoc miser iste interpolator, qui folium in codice perisse intelligens, quum commemoratos vidisset aliquos de Graecis ducibus, hanc ansam arripuit attexendi putidissimi eorum indicis. Nam sane non videtur carmen his sex quas posui strophis absolutum esse, sed adiectam fuisse praesagitionem exitii, quod Troiae a tanto exercitu tamque fortibus viris immineret; tum autem anapaestos aliquot accesisse, quibus non sine pavore diceret chorus quosdam altercantes advenire.

Horum clamore quum Agamemno ex aedibus evocatus quaesivisset quid istuc tumulti esset, libri senem respondentem faciunt. Quod qui probarunt, sive suo loco servantes versum, sive post sequentem ponentes, parum cognitas habuerunt leges tragoediae, quae in duorum colloquio unum versum proferenti tertio interlocutori non concedunt locum. Menelao eum versum iam in editione mea dedi, sed debebam ante eum notare unius versus defectum. Senem enim loqui eo versu qui excidit iusserat Agamemno: sed occurrit Menelaus dicens,

οὑμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν.

Aliter peccatum erat in his, v. 346. ubi locos suos permutaverant *καὶ* et *τότε*:

ἄνδρα δ' οὐ χρεὼν
τὸν ἀγαθὸν πράσσοντα μεγάλα τοὺς τρόπους μεθιστάναι,
ἀλλὰ τότε βέβαιον εἶναι καὶ μάλιστα τοῖς φίλοις,
ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν ὠφελῶν.

Versus 351—354. bene ab Hartungo in ordinem redactos sequuntur haec:

ὡς δ' ἄνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τε, μὴ νεῶν
χιλίων ἄρχων Πριάμου τε πεδίον ἐμπλήσας δορός,

quae interrumpunt tenorem orationis. Imitatus est interpolator versum 1134. Nec de proximis,

κἀμὲ παρεκάλεις, τί δράσω; τίνα δὲ πόρον εὕρω πόθεν;
ὥςτε μὴ στερέντα σ' ἀρχῆς ἀπολέσαι καλὸν κλέος,

contendam alterum versum non esse ab interpolatore factum. Merito etiam repudiatus est versus 365. Nec versus 367. seqq. sic, ut scripti sunt, aptam orationem praebent. Nam et *δέ τοι* particulae excusando potius Agamemnoni quam accusando conveniunt, et *τὰ μὲν ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου, τὰ δ' ἐνδίκως* recte exclusisse videtur Hartungus, ut ab interpolatore addita, qui *ἐξεχώρησαν* de abdicando munere dictum putaverit. Non erat autem etiam qui sequitur versus abiiciendus, sed potius sic scribendum:

μυρίοι δή τοι πεπόνθασ' αὐτὸ πρὸς τὰ πράγματα·
ἐνπονοῦσ' ἑκόντες, εἶτα δ' ἐξεχώρησαν κακῶς,
ἀδύνατοι γεγῶτες αὐτοὶ διαφυλάξασθαι πόλιν.

V. 374. perinepte scriptum est *χρέους ἕκατι*, pro quo qui *γένους* vel *κήδους ἕκατι* coniecerunt, posuerunt quo Menelaus se ipse vituperaret. Dici oportebat, quod in solum caderet Agamemnonem. Atqui is quod potentissimus haberetur, dux erat electus. Declaravit Thucydides 1. 9. Quare scribendum videtur,

μηδέν' ἂν κράτους ἕκατι προστάτην θείμην χθονός.

Versum 376. iniuria abiecit Hartungus.

In Agamemnonis oratione v. 379. scribi debuit:

βούλομαί σ' εἰπεῖν κακῶς οὔ, βραχέα.

V. 383. vidit quid dici deberet Hartungus, quum posuit *λέκτρ' ἐρᾷς χῆρος λαβεῖν*, verum id arcessitum est. Usitata tragicis oratio postulabat *λέκτρ' ἐρᾷς χρῄζων λαβεῖν.* V. 389. bene editor Britannus restituit *μετεθέμην εὐβουλίαν.* Gravi vitio affecta sunt haec, v. 392.

ὤμοσαν τὸν Τυνδάρειον ὅρκον οἱ κακόφρονες
φιλόγαμοι μνηστῆρες. ἡ δέ γ' ἐλπὶς, οἶμαι μέν, θεός,
κἀξέπραξεν αὐτὸ μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος.

Illud quidem dubitari non potest, quin Matthiae et Seyffertus recte iusserint *ἥγε δ' ἐλπὶς* scribi. Sed nihili est *οἶμαι μέν,* in quibus verbis latet epitheton generis feminini. Notio communis enim, quum in numen vertitur, sive femininum sive generis neutri nomen habet, *θεὸς* dicitur genere feminino, forma autem masculina, quia *θεὰ* sexus diversitatem indicatura esset, ubi sola divinitatis notione opus est, ut *λήθη, εὐκταία θεός*

in Hecuba 214. λύπη, δεινὴ θεὸς ibidem v. 399. ἀφροδίτη, ἡδεῖα θεὸς in Phoenissis 402. unde apud Aeschylum Agam. 778. δαίμονά τε τὰν ἄμαχον, ἀπόλεμον, ἀνίερον, θράσος. Sic etiam Latini ut Calvus apud Macrobium Sat. III. 8. *pollentemque deum Venerem.* Nunc ad οἶμαι μὲν litterarum similitudine proxime accedit ἦγε δ' ἐλπίς, ὀλομένη θεός. Poterat vero etiam αἱμύλη θεὸς dici: et grammaticus in Bekkeri Anecd. p. 363, 2. Εὐριπίδης δὲ καὶ αἱμύλη εἶπε θηλυκῶς. Deinde vero quid est αὐτό? Si verba spectamus, iurasse procos. At tum sequi debebat, ἢ τὸ Τυνδάρεω σθένος, non ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος: praesertim quum quid sit Menelai σθένος non appareat. Ex quo consequitur scribendum esse,

κἀξέπραξεν αὐτὸ μᾶλλον ἢ σὲ καὶ τὸ σὸν σθένειν.

Spes, inquit, procos adduxit, ut iurarent, atque effecit ut iusiurandum potius quam tu aut tua res polleret. Non dixit πλέον, sed μᾶλλον, quia non volebat intelligi iusiurandum plus valuisse apud procos ad suscipiendam expeditionem Troianam, sed eos non tam Menelai precibus et adversa fortuna, quam fide iurando data esse permotos.

V. 395. veram scripturam invenit editor Britannus,

οὓς λαβὼν στράτευ'· ἑτοῖμοι δ' εἰσὶ μωρίᾳ φρενῶν.

Tum v. 398. languide nectit sententias καί. Interrogare debebat Agamemno, et interrogasse testatur Ennius, cuius versus in adnotationibus meis ad v. 383. attuli. Quare πῶς τὸ σὸν μὲν εὖ παρὰ δίκης ἔσται scribendum.

V. 416. non cogitarunt qui totam nuntii orationem abiecerunt, non solum Iphigeniae, sed etiam Clytaemnestrae adventum Orestisque nuntiari debere, nuntiatumque esse ab ipso significari Agamemnone v. 456 seqq. Videtur Euripides nuntium, qui de famulitio Clytaemnestrae est, de industria stolidum et loquacitate importunum finxisse, ut, quo alacrius eius gaudium esset, eo maiore Agamemno maerore perfunderetur. Eo multum conferunt illa, Ἀρτέμιδι προτελίζουσι τὴν νεάνιδα, quae sine suspicione atrocissimi facinoris dicta quantopere conscium sibi impii consilii commovere debuerint apertum est. Itaque fecit etiam hominem istum inverecundius irrumpentem, interpellantemque colloquentes fratres. Nec debuit expelli versus 468. nam quum plures essent filiae Agamemnonis, nominari illam quae advenisset oportebat. De Oreste autem quod a me restitutum est, ὥς τι τερφθείης ἰδών, si qui frigide dictum iudicarunt, nec sententiam videntur verborum percepisse, nec vidisse ὥςτε soloecum esse: illud autem, ὡς σὺ τερφθείης ἰδών, quod editor Britannus posuit, ineptam distinctionem infert. Iustae vero dubitationi locum faciunt versus 437

seqq. Nam nimis profecto stolidum atque impudentem se praebet servus ille, si, quoniam quidam ad nubendum arcessitam esse Iphigeniam coniiciant, quasi in re certa sollemnia nuptialia instituere Agamemnonem et Menelaum iubet. Haec igitur ab interpolatoris ingenio profecta credam, servumque satis habuisse has nonnullorum voces auditas dicere:

Ἀρτέμιδι προτελίζουσι τὴν νεάνιδα,
Αὐλίδος ἀνάσσῃ. τίς νιν ἄξεταί ποτε;
στεφανοῦσθε φύλλοις κρᾶτα, καὶ κατὰ πέγας
λωτὸς βοάσθω καὶ ποδῶν ἔστω κτύπος·
φῶς γὰρ τόδ' ἥκει μακάριον τῇ παρθένῳ.

V. 444. recte G. Burges *ἄρξωμαι*, et v. 453. Dobraeus *οὐ σθένω* pro *αἰδοῦμαι*. Versus 502—505. autem non abiiciendi erant, sed correcto errore scribae recte connectendi cum praegressis, *εἰ δ' ἐς μεταβολὰς ἦλθον ἀπὸ δεινῶν λόγων.*

V. 523. inepta continet. Scribendum:

κοὐδέν γε χρηστόν, οὐ δὲ χρήσιμον, πικρόν.

Omnium luculentissime hanc sententiam elocutus est Aeschylus Agam. 1141. *ἀπὸ δὲ θεσφάτων τίς ἀγαθὰ φάτις βροτοῖς τέλλεται; κακῶν γὰρ διαὶ πολυεπεῖς τέχναι θεσπιῳδοὶ φόβον φέρουσιν μαθεῖν.*

V. 533 sqq. absurde Agamemnonem metuere ne Achivi se et Menelaum interfecturi eversurique et vastaturi Argos sint, recte adnotavit G. Dindorfius. Videtur interpolator, quum versus lacunosos invenisset, atrocia pro suo captu esse commentus. Euripidem sic scripsisse credam:

ὃς ξυναρπάσας κόρην
σφάξαι κελεύσει, κἂν θέλω κἂν μὴ θέλω.
τοιαῦτα τἀμὰ πήματα.

V. 544. editor Britannus, qui ridicule negavit Graece dici *σιγὴν φυλάσσειν*, hoc tamen non male iudicavit, Agamemnonem, qui nusquam chorum alloquio dignetur, hic in summo dolore non dicturum fuisse *ὑμεῖς τε σιγὴν, ὦ ξέναι, φυλάσσετε.* Debebat vero hoc addere, gravi aliquo dicto finiri scenam oportuisse, praesertim sequente carmine chorico. Sensit qui hunc versum addidit, mirum esse quod chori, qui et rixam Menelai cum servo, et altercationem fratrum, et quid Iphigeniae pararetur audiverit, tam nulla ratio habetur, ut ne cogitare quidem Agamemno videatur prodi ab his virginibus rem posse Clytaemnestrae. Verum Euripides, quoniam choro tamen opus erat tragoediae, virgines ex Chalcide introduxit, quae ut peregrinae non ausurae essent rebus quae

in Aulide agerentur se immiscere. Aulidenses enim aegrius tulissent sua in urbe innocentem virginem immolari. Propterea chorum ea tantum quae communia sunt comitatis officia praestare fecit.

V. 548. non debebam quidem *μελομένων οἴστρων* scribere, sed qui *μαινομένων* in diurnis scholasticis a. 1833. p. 635. firmasse quibusdam visus est, Mehlhornius, perdidit operam. Gravioribus enim argumentis opus esset, ut quis dactylum in hoc genere versuum tribracho respondere posse evinceret, postquam cognitum est multo maiore severitate quam olim credebatur exaequatas esse pedum mensuras. Videtur interpolator *μαινομένων* posuisse, quum legi quod in male habito codice scriptum fuerat non posset. Euripidi non deerant quae poneret alia verba, ut *παραφρόνων, παραφόρων, παρακόπων*. Hesychius: *παρακόπτει, μαίνεται.* Sic in Bacchis v. 33. *παράκοποι φρενῶν* et 998. *παρακόπῳ λήματι* dixit. Alio modo pedum iusta comparatio restituenda v. 555. ubi apertum est quam non apto loco Venus *καλλίστα* appelletur. Quod vocabulum si erutum est ex obscuris pristinae scripturae reliquiis, proxime accedit recte formata vox, cuius tamen aliud exemplum non habeo:

ἀπενέπω νιν ἁμετέρων,
Κύπρι, καταυλιστὰν θαλάμων.

Aliquid ambiguitatis habent haec v. 565. *τό τε γὰρ αἰδεῖσθαι σοφία, τάν τ' ἐξαλλάσσουσαν ἔχει χάριν ὑπὸ γνώμας ἐσορᾶν τὸ δέον, ἔνθα δόξα φέρει κλέος ἀγήρατον βιοτᾷ*, quia *ἐσορᾶν* et nominativus et accusativus esse potest. Si nominativus, sententia haec est, *τό τε αἰδεῖσθαι σοφία ἐστί, τό τε ἐσορᾶν τὸ δέον ἔχει τὰν ἐξαλλάσσουσαν χάριν*: et sic fere haec accipiebantur: sin accusativus, hoc dicitur: *τὸ αἰδεῖσθαι σοφία τέ ἐστι, ἔχει τε χάριν τὰν ἐξαλλάσσουσαν ἐσορᾶν τὸ δέον.* Hoc verum esse eo apparet, quod qui haec audiebant, iis non poterat non *τὸ αἰδεῖσθαι* videri *ἔχειν τι,* etsi *τε* inter *τὸ* et *αἰδεῖσθαι* positum erat: cuius generis exempla si quis requirit, videat Schaeferum in indice poesis gnomicae. Sic igitur ratiocinatur chorus: multum educatio ad virtutem confert: nam verecundum esse (qui est fructus bonae educationis) et sapientia est, et gratiam habet mutuam hanc, ut quis prudenter videat quid oporteat, ubi existimatio hominum laudem non senescentem affert vitae. Quae statim sequuntur, in iis quod Marklandus proposuit, *ἐν ἀνδράσι δ' αὖ κόσμος ἐνὼν ὁ μυριοπληθὴς μείζω πόλιν αὔξει*, non est ab Euripide scriptum. Genitivum sibi postulat *μυριοπληθής*. Feminarum virtutem cerni dicit fugiendis clandestinis amoribus, in viris autem iustum modum innumerabilis laborum et mo-

lestiarum varietatis augere robur et potentiam civitatis. Quare scribendum: *ἐν ἀνδράσι δ᾽ αὖ κόσμος ὅπλων ὁ μυριοπληθὴς μείζω πόλιν αὔξει.*

Quae a v. 575. scripta sunt versibus Glyconeis, quales etiam quae praecedunt strophae habent, ut vix dubitari possit quin et ipsa fuerint antistrophica, praesertim quum v. 582—584. indicium praebeant haud ambiguum. Sunt illae reliquiae carminis, cuius aliquot versus lacerato corruptove codicis folio perierunt. Nam et initium strophae deest, et nimis nudum est illud *εὔθηλοι δὲ τρέφοντο βόες*, quod cur esset adiectum indicari debebat, et ultima carminis verba numero carentia discerptas folii lacinias produnt. Quare non videor errare, si insertis ex coniectura aliquot verbis, ubi res ipsa sensum monstrabat, formam carminis hanc fuisse coniiciam:

[μή μοι φῶς πότ᾽ ἐς ἁμέρας] — στρ. β′
ἔμολες, ὦ Πάρι, μηδὲ σύ γε
βουκόλος ἀγραύλοις ἐτράφης
Ἰδαίαις παρὰ μόσχοις,
βάρβαρα συρίζων, Φρυγίων
αὐλῶν Οὐλύμπου καλάμοις
[πολυπλόκον] μίμημα πνέων
. . . .
εὔθηλοι δὲ [πλανώμεναι — ἀντ. β′
κατὰ νάπας] τρέφοντο βόες,
εὖτε κρίσις σ᾽ ἔμηνε θεᾶν
ἅ σ᾽ [εἰς] Ἑλλάδα πέμπει.
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . — ἐπῳδ.
ἐλεφαντοδέτων πάροιθε θρόνων,
Ἑλένας [ἵν᾽] ἐν ἀντωποῖς βλεφάροις
ἔρωτά τ᾽ ἔδωκας, ἔρωτι δ᾽ αὐτὸς ἐπτοάθης·
ὅθεν ἔρις, ἔρις
Ἑλλάδα σὺν δορὶ ναυσί τ᾽ ἄγει
πρὸς πέργαμα Τροίας.

Pauca his defendendis addo. Initio strophae apertum est optasse chorum, ut aut natus non esset Paris, aut non pavisset boves in monte Ida. Ideo

μηδὲ scribendum fuit: nam μήτε — μήτε ibi recte dicitur, ubi de duobus utrumque factum est, non ubi, si alterum factum esset, fieri non potuisset alterum, ut hic, si non natus esset Paris, pascere boves non potuisset. Verba quae in primo versu posui, sicut etiam quae in antistropha addidi, potuerunt alia esse, sensum tamen eum quem dedi praebentia. Nam etiam boves pastas esse inepte esset adiectum, nisi adderetur, non custoditas libere vagatas esse, dum pastor securus fistula se oblectabat deasque iudicabat. Ἀργενναῖς, quod vocabulum casu credo non esse in superstitibus tragoediis usurpatum, error scribae est, qui fortasse in codice exaratum videbat ἀγρ . . . ις. Ovium enim illud epitheton est, nec facile quis credat candidas fuisse Paridis boves. Itaque ἀγραύλοις scripsi. Porro si πολύπλοκον, ut conieci, scriptum fuit, apparet cur πλέκων pro πνέων positum sit in codicibus. Antistrophae versus qui perierunt, haec fere videntur continuisse: ibi formae pulcritudine conspicuus barbaricoque ornatu speciosus hospes in Menelai domum venisti, adstitistique (hoc erat in primo versu epodi qui et ipse deest) ante splendidas ebore sedes. Nam quod scriptum est ἐλεφαντοδέτων πάροιθε δόμων, in eo absurde δόμων interpolator pro evanido θρόνων posuit, idemque etiam ὃς in versu sequente et ineptos articulos addidit. Ceterum quum in libris legatur βλεφάροισιν, falleretur, qui προπάροιθε scribens hos tres versus uno ex anapaestis numero cum logaoedica catalexi putaret decurrere. Id enim prohibet spondeus, qui ab isto genere numeri alienus est: v. Aeschyli Prom. 165. s. 184. s. Tum quod legebatur ἔρωτα δέδωκας, ἔρωτι δ', apparet cur corrigendum fuerit. Denique quod in fine carminis habent libri ἐς Τροίας πέργαμα, tantummodo explendae sententiae caussa ab interpolatore additum, numerum quidem praebet iustum, ut correxi, sed vereor ne aliquanto gravioribus verbis carmen fuerit conclusum.

Honoris caussa ab Ordine philosophorum creatus est artium liberalium magister et doctor philosophiae

VIR CLARISSIMUS

IOANNES HENRICUS PISTOTHEUS MUELLER

CONSILIARIUS SCHOLASTICUS GYMNASII REALIS NASSAVIENSIS IN THERMIS MATTIACIS DIRECTOR. SOCIETATIS NATURAE SCRUTATORUM LIPSIENSIS SODALIS.

FRANCISCUS TIMOTHEUS THEOPHILUS KLEINPAUL.

Grossgraboviae natus d. IV. m. Sept. a. XXIV. a patre religionis scientia et litteris Latinis Graecisque bene imbutus, anno aetatis XIII. receptus in gymnasium Afranum, per sex annos praeceptoribus qui tum erant usus est, quorum in primis Schumannum laudat. Inde ad Academiam nostram accessit, theologiae operam daturus. Hic studiose auditis philosophis librorum sacrorum interpretes theologos adiit, Winero potissimum et Niednero magistris, in practicis autem disciplinis Grossmanno avunculo suo et Krehlio. Post haec trium annorum et dimidiati studia examen pro candidatura subiit. Tum ei traditum est munus magistri in paedagogio surdorum et mutorum Dresdensi.

CAROLUS BENIAMIN SELTENREICH.

Lipsiae natus a. XX. d. XIII. m. Aug. parentes habuit Adamum Beniaminem, mercatorem, Henricam Philippinam Amaliam Franckiam. Quinquenni quum mors patrem fratremque eripuisset, mater cum duobus superstitibus pueris Brunsvicum in patriam urbem rediit. Ibi mox disciplina ei uti contigit scholae publicae cum orphanotropheo coniunctae. Patris partes suscepit Kruegerus, nunc viis publicis in parte saltus Hercynii ad Blancoburgum pertinente muniendis praefectus, qui a. XXX. matrem eius uxorem duxit. Is Schoeningae, oppido Brunsvicensi, quo loco tum opera publica curabat, nunc ipse nunc per alios magistros instituit pueros: quorum hic ab avi sui fratre Car. Christiano Seltenreichio, theol. D. dioecesis Dresdensis antistite et ad aedem S. crucis pastore primario, ut solus de stirpe Seltenreichia superstes, in domum eius receptus est a. XXXIII. ubi Boettcheri disciplina usus, a. XXXV. in scholam ad S. crucis transiit. Anno post afflictus

morte avunculi, suasoribus perill. de Carlowitz, cognato amitae, quae etiamnum rebus eius amantissime prospicit, et Gottschalkio Iaehnichenioque, gymnasium Afranum adiit, cuius disciplina fere per sex annos excultus in Academia nostra scholis interfuit Winzeri, Illgenii, Grossmanni, Wineri, Niedneri, Krehlii, Harlessii, Tuchii, Lindneri, Seyffarthi, meis, Beckeri, Westermanni, Hartensteinii, Drobischii, Heinrothi, Wachsmuthii. Tum ad linguas recentiores animum applicuit, publicae institutionis cognoscendae caussa in Helvetiam abiturus.

PAULUS MARTINUS TZSCHIRNER.

Pater huic fuit vir laudatissimus Henricus Theophilus, theol. D. et professor, parochiae Lipsiensis antistes. Mater superstes est, Mariana Schlemmia. Puer ex schola Handeri Thomanae traditus quum propter infirmam veletudinem saepe domi manere coactus fuisset, per aliquot annos privatis est magistris commissus. Corroboratum deinde adire passa est mater gymnasium Afranum, cuius institutione formatus in Universitate nostra me, Wachsmuthium, Drobischium, Hartensteinium, Winerum, Niednerum, Krehlium, Tuchium per biennium praeceptores habuit. Tum Berolini Twestenum, Straussium, Boppium, Ritterum aliosque audivit, reversusque ad nos studia academica absolvere constituit. Natus est d. V. m. Sept. a. XXIV.

CAROLUS HERMANNUS DUERBIG.

Natus Lindenaviae prope Lipsiam a. XXIV. d. XI. Cal. Aug., ubi parentes Io. Christianus et Friderica Schillingia per aestatem commorari solebant, quum diu aliis ad vitam utilibus rebus operam dedisset, victa timiditate, quae eum a theologia retinebat, domi Latine Graeceque discens ab Rettigio, quem ab infantia amantem magistrum habuit, eo perductus est, ut XIV. annos natus quartae classi discipulorum scholae Thomanae adscriberetur. Ibi quinque annos et sex menses eruditus, a. XLIII. in Academia nostra alacri animo theologiae se dedit, cui philosophiam quoque coniunxit, non seposita veterum scriptorum lectione, quorum et dictionis suavitate et sententiarum gravitate delectatur. Ita auditis Winero, Niednero, Tuchio, Krehlio, Wachsmuthio, Beckero, Drobischio, Hartensteinio, quibus se gratissimum profitetur, a. XLVII. factus est candidatus theologiae.

ROBERTUS BOEHME.

Parentibus Friderico, med. D. et Amalia Ludovica Mertziae natus Plaviae a. XXIII. e domestica institutione a. aetatis fere XIV. biennium Dresdae in schola ad S. crucis exercitatus, ea in urbe artem medicamentariam in pharmacopolio didicit, cursuque alumni exacto per triennium factitavit. Quum autem intelligeret, si quid proficere vellet, artis chemicae disciplina usuque opus esse, ad Academiam ac-

cessit, in qua quum Hartensteinium, tum praecipue Erdmannum, cui obstrictissimus est, et G. Weberum physicam experimentalem docentem audivit.

PAULUS HENRICUS AUGUSTUS MOEBIUS.

Parentes habet virum summa claritate Ferdinandum Augustum, altioris mechanices et astronomiae apud nos professorem, et Dorotheam Rothiam, quibus natus est a. XXV. prid. Cal. Iun. Prima institutione in schola civica per septem annos accepta, linguaeque Latinae elementa a Zeidlero Heringioque edoctus, ab a. XXXVII. usque ad XLIV. disciplina gavisus est scholae Nicolaitanae. Inde in Academia, quod dudum constituerat memoria Lutheri, a quo originem ducit, incensus, theologiae studere coepit et philosophiae, magistris Grossmanno, Winero, Niednero, Angero, Drobischio, Nobbio, Weissio, Fechnero, Flathio. Eo triennio nihil eius studiis impedimenti obiectum est, nisi ut interdum oculis laboraret, quos iam a quinto aetatis anno minus validos veretur ne a matre luminibus paene captae acceperit. Itaque oratoris sacri officiis se parans Krehlii seminarium diligenter frequentavit, saepeque in coetu sacro verba fecit auspiciis Blueheri, pastoris Probsthaidensis. Exploratus ab Ordine theologorum candidatus theologiae est factus, concessuque patris proximum semestre hibernum theologicis philosophicisque doctrinis in Academia Berolinensi amplius persequendis dedit.

RUDOLPHUS HUGO HOFMANN.

Hunc ex Rosamunda de gente Frenzelia Ernestus Augustus Kreischae in Dioecesi Dresdensi, ubi pastoris munere fungebatur, suscepit, qui ut ipse litterarum amantissimus erat, ita filium quem a privato praeceptore erudiendum diligentissime curasset, annum agentem XIV. tradidit gymnasio Afrano. Eius morte graviter afflictus praesidioque indigens filius animum constantia adversus fortunam roboravit. A. XLIII. quum in Academiam transisset, primo semestri scholis isagogicis usus, deinde exegesi operam dedit Winero duce, qui cum sibi a manibus esse voluit. Huius scholis et consuetudini quantum debeat, numquam satis se praedicare posse gratissimo animo profitetur. Adiunxit huic duces Niednerum et Krehlium, nec negligens alias doctrinas me, Beckerum, Wachsmuthium, Drobischium, Hartensteinium audivit, gratias his omnibus agens maximas.

HENRICUS ARMINIUS GOELL.

A. XXII Schleizae Variscorum natus, quum ab elementis litterarum usque ad altiora academiae studia fruitus essem Lycei Schleizensis institutione et quidem patre ipso, Lycei Prorectore, studiorum duce, vere anni XLI. in cives academiae Lipsiensis receptus sum. Quamquam theologiae cum philologiae studio coniungere in animo habebam, tamen secundo iam anno litterarum antiquarum amor praevaluit. Itaque omnem his operam navans, imprimis regii Seminarii philologorum et reg. et Societatis archaeologicae sodalis factus, virorum illustrissimorum God. Hermanni et Klotzii et, quem praematura mors lugentibus Musis eripuit, G. A.

Beckeri institutione et consuetudine utebar, quos omnes semper gratissima tenebo memoria. Deinde mense Septembr. anni XLIV Lipsiae candidatorio munere philologorum dignus iudicatus, paullo post in Ehstonia, Russiae provincia, praeceptoris officia suscepi.

GUILIELMUS LIERKE.

Hic Vratislaviae a. XVIII. Id. Mart. natus parentibus pauperrimis, Guilielmo et Rosina Schoebitzia. Pater, qui telas gossypias pinxerat, quum victus quaerendi caussa procul domo abisset, matris curae relictus puer in schola populari septennis rudimenta litterarum accepit, quum sexto mense post reversus pater cum a schola revocavit, opera eius in suis laboribus usurus. Misertus pueri domesticus praeceptor liberorum cuiusdam vicini, eum interesse scholis suis passus est, cui debet, ut biennio post scholam adire posset Morgenbesseri. Huius insigni liberalitate sustentatus est curaque eius traditus gymnasio Magdalenaeo a. XXXIII., cuius quintae classi adscripto optimi magistri contigerunt Schoenbornius, Klossmannus, Tzschirnerus. Cursu septem annorum confecto in Academia Vratislaviensi, quae ab a. XL. per triennium ab Hahnio, Boehmero, Mitteldorffio, Schulzio tradita in schedas coniecerat in feriis retractans, quum invenisset multa, in quibus acquiescere non posset, scripta patrum ecclesiae volutare coepit, quaeque ex iis cognovisset, in seminario theologico, cuius sodalis factus erat, adversus commilitones defendit. Eo in studio versans quum cognoscendas sibi dialectos Hebraeae linguae cognatas intelligeret, scholas Syriacas et Arabicas Bernsteinii frequentavit, quo in Italiam profecto Hahnius eum una cum filiis suis linguam Syrorum docuit. Praeterea in philosophia duces ei fuerunt Boehmerus, Branis, Nees ab Esenbeck, et in iure canonico, ecclesiastico, matrimoniali Gitzlerus. Absolutis quarto fere abhinc anno studiis academicis praeceptoris privati in quibusdam familiis functus est munere variaque bene superavit examina theologica.

DANIEL MEDACOVITS.

Natus Zermanjae in Croatia a. XIX. patre officiali Hungarico. Prima institutione Gracsacii accepta studia litteraria et philosophica in Lyceo Zarae in Dalmatia sectatus est. Tum caussas egit in praetura per septem annos, quo officio relicto se in Serbiam contulit, ubi in publicum ministerium praeturae receptus scribae munere in curandis reditibus principis est functus. A. XLV. Viennam profectus annum et sex menses impendit audiendis lectionibus iuridicis et cameralibus. Philosophiae studiis Zarae et Vindobonae non expletum ardor animi impulit ut Berolini Micheletum Gablerumque attente audiret, librisque Hegelii incumberet.

MAURITIUS KURNIK.

Natus sum, Iudaeus, Cal. Nov. a. XVIII., Santomysli, oppido provinciae Posnaniensis, patre Salomone, matre Regina. Primis litterarum elementis im-

bútus gymnasium Posnaniae frequentavi. XVIII. annos natus in seminario Brombergensi superato examine pro munere litteras elementares docendi, per tres annos publici praeceptoris officio functus sum, deinde per alios tres annos, domestici. A. XLIII. Berolinum me contuli, ubi totum me philosophicis et litterariis studiis dedi, simul lectiones in Universitate habitas audiens. Duobus annis post Vratislaviam migravi ibique inter cives academicos receptus, nomine apud philosophos dato scholis interfui philosophicis, philologicis, litterariis. Interea et ipse ad scribendum me contuli et duos fasciculos, (Ausgewählte Dramen analytisch erläutert, 1) Emilia Galotti, 2) Nathan der weise) conscripseram et fabulas complures, e quibus nonnullae iam in maioribus theatris editae sunt. Earum usque hoc tempus a me scriptarum, sed pro „manuscriptis“ tantum impressarum fabularum nomina haec sunt: Charlotte Corday; Der verbrecher aus dem volke; Die cabinetsordre; Ein dichter und sein diener. Novissime edidi maioris libri, Goethes frauencharactere, fasciculum primum.

OTTO FIEBIG.

Glaubitziensis.

Hic nihil de vita sua ad nos perscripsit.

FRIDERICUS GUILELMUS BERTHOLD.

Natus est a. XI. m. Dec. d. XX. patre Christophoro, qui Dresdae in suburbio parvam cauponam habebat. Puer ad Salzmanni praecepta, cuius scripta lectitabat, exercitationes suas conformabat, fugiens mollitiem. Septem annos alumnus fuit regii seminarii fnturis ludimagistris destinati, quae animo acuendo essent non multa praebentis, sed satis otii, quo multi discipulorum ad aemulationem in studiis utebantur. Examine bene superato scholae privatae Doeringii operam suam praestitit per quattuor annos, quibus horas exercitatione et praeparatione vacuas in linguam Gallicam impendit. Tum a magistratu Doebelnensi factus est primus puellarum praeceptor, cui rei se ita totum tradidit, ut post quadriennium muneris laboribus victus afflictaque valetudine, quum diligentissima cura vires refecisset, ad Latinas litteras accederet, duce Tittmanno, quibus ita delectatus est, ut non paucos scriptores Latinos legeret cupidissime, impetrataque triennali vacatione muneris nostra in Universitate litterarum scholas adiret Lindneri, Klotzii, Niedneri, Hauptii, Beckeri, maxime autem Hartensteinii atque Drobischii, a quo est ultimo semestri in societatem philosophicam receptus. Nec neglexit lectiones physiologicas et physicas. Rerversus ad munus Doebelnense non deposuit Latinarum litterarum exercitationes.

HENRICUS LUDOVICUS MARTIN.

Bornae IV. Cal. Febr. a. XVI. natus parentibus Io. Friderico, Christiana Dorothea Straubia, qui sex sibi filiis unaque filia natis, quamvis labore sudaret

pater, faber ferrarius, tamen quantam poterant curam liberis educandis adhibuerunt. In schola oppidi duos nactus magistros, Hessium, qui unice mentis vires exerceret, Muellerum, qui animum ad probitatem institueret, suasu Klemmii, tum diaconi Bornensis, nunc Zittaviae pastoris primarii, a parentibus impetravit, ut ludimagistrum fieri paterentur. Itaque missus ad quemdam ludimagistrum rusticanum, cuius ex parum fructuosa disciplina mox digressus domi discere necessaria studuit. Eodem anno praeceptor quidam in Borussia eum ad se vocavit, ut sibi in docendo adiutor esset. Ibi adolescens XVI. fere annorum valetudine per laborem indies magis labante, exploratus probatusque Weissenfelsae a Baeumlero sacrorum antistite, Deumenam se contulit ibique docuit pueros. Ibi iterum et accuratius tentato quum laeta spes affulgeret, XX. annos natus militiae nomen dare iussus est inter pedites. Sed eodem tempore in Saxoniam revocatus ut se delectui sisteret, vacationem militiae ut non idoneus accepit. Feliciter evenit, ut Neudorpium non longe a Doebelna, Dresdae ab Senatu ecclesiastico examinatus, instituendae iuventuti praeficeretur. Eo munere quadriennium fungens, quidquid otii relinqueretur, in artem musicam, in mediocrem siderum notitiam, in linguam Latinam impendit. Ibi orationem de schola spiritus sancti quasi officina, habitam Doebelnae in conventu collegarum, quum multi et qui ipsi audiverant et qui de ea ex diurnis scholasticis acceperant, maximeque ephorus conventus flagitarent, ut typis exscriptam ederet, tandem concessit. Maximis laudibus praedicat amicitiam F. G. Bertholdi, qui eum amore Latinarum litterarum incendit, in iisque tractandis, sicuti postea Hertelius, pastor Knobelsdorpiensis, eximie adiuvit. Eiusdem Bertholdi interventu factum est, ut Senatus Doebelnensis eum ultro invitaret ad munus docendarum in schola oppidana puellarum: in quo constitutus magis etiam litteris Latinis incubuit. Eo tempore lege lata de inferiore et superiore munere scholastico, consultis gravibus et peritis viris, retrusis ad aliquod tempus rebus scholasticis, ad altiora se studia persequenda praeparavit, spatioque vix annuo maturus inventus, a. XLIV. in Academia nostra Winero potissimum auctore litteras sacras est amplexus, audivitque docentes Drobischium, Hartensteinium, Weissium, me, Klotzium, cuius societati Latinae per tria semestria interfuit, Winerum, qui eum in societatem theologicam recepit. Praeterea valde laudat quum Schillingium et Grossmannum, tum Senatum Academiae omnem, quorum cura et liberalitate res eius sunt adiutae, ita ut aliquot commilitones in antiquis linguis instituere, societatique qaae se septimo quoque die Latine dicendo exerceret praeesse Rectoris magnifici permissu contigerit. Denique ut aliis in rebus plurimis sic etiam in ambiendo doctoratu philosophiae Bertholdi amicissimam liberalitatem vel invito illo silere se non posse profitetur.

CHRISTIANUS FRIDERICUS GOTTHOLDUS LOESCHER.

Hic quum in Universitate nostra philosophiae et philologiae studebat, perentes eius, Caspar Ehrenfredus et Io. Ludovica Schreiteria, qui Langenbaci prope Nivemontium praediolum possidebant, incendio damnum acceperunt, quo coactus

est praeceptoris domestici officia recipere. Contigit tamen, ut cum quodam divite Anglo Helvetiam, Italiam, et per octo septimanas Romam videret; deinde ut adolescentem ex scholae media classe secunda dimissum quinque semestribus, tribus autem comitem Alfredum de Schoenburgo, qui alioqui duos annos amplius in gymnasio mansurus erat, ad studia academica praepararet, nunc autem praeceptor apud legatum regis Bavaviae L. B. de Cetto Londinum abiret.

ADOLPHUS GUILIELMUS NEUMANN.

Custrini d. VII. Cal. Febr. a. XXII. ex matre de nobili gente Fischeria natum suscepit Io. Godofredus, qui illo in castello pro tribunali ad Viadrum provinciae de iure respondebat. Eo morte sibi erepto traditus gymnasio Francofurtano, quod Fr. Poppo regit, atque ab optimis magistris per novem annos eruditus, a. XLI. Halis theologiae et philologiae doctores sibi fuisse praedicat Tholuccium, Iul. Muellerum, Bernhardyum, Leonem, Roedigerum, Pottium. Deinde quum aliquamdiu Dresdae pictorum statuariorumque opera perlustrasset, Erlangam petiit, ubi in theologorum doctrinis praeter Engelhardtum, Thomasium, Hoeflingium, maxime Winerum laudat, cuius consuetudine, ut in philosophia Fischeri, frui potuit. Auctumo anni XLIII. peragrata parte Austriae per Alpes septemtrionales Italiae plagas visit, etiam ut catholica sacra accurate cognosceret. Tum Berolini, ut sibi publice docendae veteris testamenti theologiae potestatem pararet, Neandrum, Twestenum, Marheinekium, Hengstenbergium, Schillingium et Persicae ac Turcicae linguarum caussa Schottium audivit, tresque annos exercitationibus interfuit seminarii theologici, annuo stipendio ab Regio Ministerio auctus. Straussius, pastoris munere in regia fungens, ei Ottonem filium, theologiae studiosum, litteris Hebraicis instituendum commisit, Ordo autem theologorum in certamine publico laurea donandum est professus.

FRIDERICUS GUILIELMUS ANDREAS HUEBNER.

Natus sum a. d. VII. idus Septembres a. XXII., Suidnicii, patre Roberto, regi a consiliis iuris, ante decem annos morte lugubri mihi erepto, et matre Carolina e gente Feigia, quam deus ut diutissime mihi servet, quotidie ex intimo animo precor. Litterarum elementis eruditus, puer octo annorum gymnasium Suidniciense, quod tum temporis sub auspiciis Schoenbornii directoris florebat, adii, atque ibi per novem annos scholis praeceptorum clarissimorum interfui. A. XL. testimonium maturitatis adeptus, academiam Vratislaviensem petii, ubi per quinque semestria usque ad annum XLII. lectionibus theologicis, philosophicis et medicis virorum illustrissimorum, celeberrimorum et experientissimorum Boehmeri, Branisii, Elvenichii, Hahnii, Middeldorpfii, Neumanni, Schulzii, Stenzelii, Succowii, Thilonis interfui. Inde me Berolinum contuli, ubi per semestre Marheineckii et Vatkii scholas theologicas frequentavi, aliis praeterea hospitis instar

auditis. Per hoc tempus praecipue theologica tractavi, ut ad suscipiendum munus sacrum, cui iam a patre destinatus fueram, me praepararem, non neglectis tamen aliis disciplinis, inprimis archaeologicis. Absoluto triennio Berolini per semestre commoratus examine theologico primo pro venia contionandi superato Suidnicium redii. Proximis duobus annis praeceptor fui domesticus, quidquid otii haberem eo conferens, ut examen pro rectoratu scholae civicae et alterum pro ministerio prospero cum successu sustinerem. Labante valetudine domi brevi restituta, otium nactus, ad studium philosophiae et antiquitatum quasi novis viribus redii. Quamobrem initio huius anni Vratislaviam reversus ac denuo beneficiorum, quibus gaudent cives academici, particeps factus, scholas, quas Ambrosius de mythologia et de archaeologia artium veterum, Branis de religionis philosophia et de metaphysicis ex sua et ex Leibnitzii sententia, Kutzenus de historia Graeca habent, huiusque exercitationes historicogeographicas frequentavi. His viris omnibus summam semper gratiam habebo.

